Araştırma
Research

Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry 2026; 18(Suppl 1):183-203
doi: 10.18863/pgy.1912885

Yaşama Bağlılık Ölçeğinin Türk Kültürüne Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Adaptation of the Life Attachment Scale to Turkish Culture: Validity and Reliability Study

Abdullah Aldemir[1]

[1]Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat

ÖZ

Amaç: Bu çalışmada, Yaşama Bağlılık Ölçeğinin (LAS-R) Türkçeye uyarlanması ve psikometrik özelliklerinin Türk kültürü bağlamında incelenmesi amaçlanmıştır.
Yöntem: Araştırma iki bağımsız örneklem üzerinden yürütülmüştür. Faktör yapısını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen açımlayıcı faktör analizi (AFA) için Çalışma 1 (N = 183) verileri kullanılmıştır. Genç yetişkin örneklemiyle yürütülen Çalışma 2'de (N = 247) ise Sağlam En Çok Olabilirlik (Robust Maximum Likelihood - MLR) kestiricisi kullanılarak doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmış ve ölçüt bağıntılı geçerlik test edilmiştir.
Bulgular: AFA sonuçları ilk aşamada kültürel bir kavramsal örtüşmeye işaret etmiş ve bunun sonucunda yapı beş faktörlü olacak şekilde düzenlenmiştir. Ardından yürütülen DFA; 14 madde ve beş faktörden (Kapsayıcılık, Katılım, Güvenlik, Birliktelik ve Güvenilirlik) oluşan modelin mükemmel uyum indekslerine (CFI = .97, TLI = .96, RMSEA = .03, SRMR = .04) sahip olduğunu doğrulamıştır. Ölçüt bağıntılı geçerlik; sıkışmışlık (r = .48) ve psikolojik sağlamlık (r = -.36) ile kurulan anlamlı ve orta düzeyli ilişkilerle ortaya konmuştur. Ayrıca, düzenlileştirilmiş kısmi korelasyon ağ analizi (EBICglasso), genç yetişkinlerin psikolojik işleyişi bağlamında "Güvenilirlik" ve "Kapsayıcılık" faktörlerinin en merkezi düğümler olduğunu göstermiştir.
Sonuç: Yaşama Bağlılık Ölçeği'nin Türkçe formunun sistemik aidiyet, güven ve sosyal bağlılığı değerlendirmede geçerli ve güvenilir bir psikometrik araç olduğu sonucuna varılmıştır..
Anahtar sözcükler: Yaşama bağlılık, psikometrik özellikler, ölçek uyarlama, ağ analizi, sıkışmışlık, psikolojik sağlamlık

ABSTRACT

Objective: This study aimed to adapt the Life Attachment Scale (LAS-R) into Turkish and evaluate its psychometric properties within the Turkish cultural context.
Method: The research was conducted using two independent samples. Study 1 (N = 183) was utilized for exploratory factor analysis (EFA) to determine the factor structure. Study 2 (N = 247) was conducted with a young adult sample to perform confirmatory factor analysis (CFA) employing the Robust Maximum Likelihood (MLR) estimator, and to test criterion-related validity.
Results: EFA results initially indicated a cultural conceptual overlap, leading to a refined five-factor structure. Subsequent CFA confirmed a 14-item, five-factor model (Inclusiveness, Participation, Security, Coexistence, and Reliability) with excellent fit indices (CFI = .97, TLI = .96, RMSEA = .03, SRMR = .04). Criterion-related validity was established through significant moderate correlations with entrapment (r = .48) and psychological resilience (r = -.36). Furthermore, regularized partial correlation network analysis (EBICglasso) identified Reliability and Inclusiveness as the most central nodes within the psychological functioning of young adults.
Conclusion: The Turkish version of the LAS-R is a valid and reliable psychometric instrument for assessing systemic belonging, trust, and social connectedness.
Keywords: Life attachment, psychometric properties, scale adaptation, network analysis, entrapment, psychological resilience

Yazışma Adresi / Address for Correspondence: Abdullah Aldemir, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Tokat, Türkiye
e-mail: abdullah.aldemir35@gmail.com
Geliş tarihi/Received: 19.03.2026 | **Kabul tarihi/Accepted:** 27.09.2026

Giriş

Yaşama bağlılık, bireyin yaşamını ve çevresindeki dünyayı ne ölçüde güvenli, anlamlı, öngörülebilir ve ilişkisel bir bağlam olarak deneyimlediğini yansıtan çok boyutlu psikolojik bir yönelimdir (Bertelsen ve Ozer 2024). Bu yapı, salt içsel anlamlandırma süreçlerinin ötesine uzanarak, bireyin sosyal çevresi, toplumsal yaşamı ve daha geniş toplumsal düzen ile olan güven, aidiyet ve etkileşim algılarını kapsamaktadır (Bertelsen ve Ozer 2024). Nitekim Antonovsky'nin salutojenik yaklaşımının merkezinde yer alan kavranabilirlik, yönetilebilirlik ve anlamlılık boyutları bu noktada çok önemli bir teorik çerçeve sunmaktadır. Söz konusu boyutlar, bireylerin yaşamı her yana yayılan bir tehdit olarak değil, kendilerini adayabilecekleri tutarlı ve yönetilebilir bir bütün olarak nasıl deneyimlediklerine ışık tutmaktadır (Antonovsky 1987). Benzer şekilde Bertelsen ve Ozer (2024) yaşama bağlılığı, bireyin dünyayı ve yaşamı özünde "iyi bir yer" olarak mı, yoksa tam aksine güvensiz ve tehdit edici bir ortam olarak mı algıladığına derinden bağlı bir yapı olarak kavramsallaştırmaktadır. Yakın tarihli araştırmalar da sosyal bağlılığın ve toplumsal aidiyetin, psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumu ile tutarlı bir şekilde ilişkili olduğunu doğrulamaktadır (Song ve ark. 2025). Bu çerçevede yaşama bağlılık, yalnızca bireysel bir anlam sistemi olarak değil, daha ziyade girift bir biçimde örülmüş ilişkisel ve sosyal bir deneyim alanı olarak anlaşılabilir.

Yaşama bağlılık, diğer iyi oluş göstergeleriyle kavramsal bir zemini paylaşsa da temelde onlardan ayrılır. Yaşam doyumu, ağırlıklı olarak kişinin yaşam koşullarının bilişsel ve geriye dönük bir değerlendirmesi iken (Diener ve ark. 1985), yaşamın anlamı, içsel varoluşsal tutarlılığa ve kapsayıcı bir amaca odaklanır (Steger ve ark. 2006). Benzer şekilde, sosyal bağlılık ve aidiyet geleneksel olarak kişilerarası bağları veya grup aidiyetlerini kapsarken (Baumeister ve Leary 1995), yaşama bağlılık daha geniş ve makro bir düzeyde işlemektedir. Bu yapı, bireyin kendisini yalnızca akranları arasında değil, aynı zamanda güvenli, öngörülebilir ve güvenilir bir bütün olarak yaşam olgusu ve toplumsal yapılar içerisinde nasıl konumlandırdığına dair sistemik bir yönelimi yansıtmaktadır.

Bağlanma kuramı ve psikososyal gelişim perspektifi, Yaşama Bağlılık Ölçeği (LAS-R) tarafından değerlendirilen spesifik boyutları anlamak için güçlü bir teorik temel sağlamaktadır. Bu yaklaşımlar, yalnızca geniş bir açıklayıcı çerçeve sunmaktan ziyade, ölçeğin alt boyutlarıyla anlamlı bir şekilde ilişkilendirilebilir. Spesifik olarak, Bowlby'nin (1969, 1982) "güvenli üs" ve "güvenli liman" şeklindeki temel kavramları, güvenlik ve güvenilirlik boyutlarıyla kavramsal olarak örtüşmektedir. Bu perspektiften bakıldığında, erken dönem içsel çalışan modeller, bireylerin dünyayı ne ölçüde öngörülebilir, dayanılabilir (güvenilir) ve güvenli olarak algıladıklarını şekillendirebilir.

Kapsayıcılık, katılım ve bir arada yaşama boyutları, temel güvene karşı güvensizlik şeklindeki temel çatışmadan, daha sonraki yakınlık ve üretkenlik görevlerine kadar uzanan Erikson'un (1968) psikososyal gelişim evreleriyle yakından eşleşmektedir. Başarılı bir şekilde geliştirilmiş bir temel güven duygusu, bireylerin sosyal hayata aktif olarak katılmaları ve başkalarıyla kapsayıcı bir şekilde bir arada yaşamaları için gereken psikolojik açıklığı besleyebilir. Sonuç olarak, geleneksel bağlanma kuramı birincil olarak bebek-bakım veren ilişkileri veya yetişkin romantik bağları gibi kişilerarası ikili ilişkilere odaklansa da, yaşama bağlılık bu mekanizmayı daha geniş ve makro düzeydeki bir bağlama taşımaktadır (Bertelsen ve Ozer 2024). Bu bağlamda, "güvenli üs" ve "güvenli liman" işlevleri yalnızca belirli insan figürleriyle sınırlı kalmayıp, bireyin toplum, kurumlar ve bir bütün olarak yaşamla olan sistemik ilişkisini kapsayacak şekilde genişlemektedir.

Ayrıca pozitif psikoloji perspektifi, özellikle PERMA modeliyle (Pozitif Duygu, Katılım, İlişkiler, Anlam ve Başarı) olan yapısal uyumu aracılığıyla yaşama bağlılığı yorumlamak için ek bir teorik mercek sunmaktadır (Seligman 2011). Bu çerçevede yaşama bağlılık, bu temel unsurların birçoğunun sistemik düzeyde işlevselleştirilmesi olarak anlaşılabilir. Spesifik olarak, LAS-R'nin katılım boyutu, bireyin günlük yaşama aktif ve sürekli dâhil olması yoluyla bahsi geçen katılımın özünü yakalamaktadır. Benzer şekilde, Kapsayıcılık ve Bir Arada Yaşama boyutları, "ilişkiler" ayağını kişisel ikili bağların ötesine taşıyarak daha geniş bir sosyal entegrasyon ve kolektif iyi oluş hissini ifade etmektedir. Nihayetinde, Güvenlik ve Güvenilirlik boyutlarının doğasında bulunan öngörülebilirlik hissi, anlam inşa etmenin ve başarıyı gerçekleştirmenin temelini atmaktadır. Bireylerin, daha geniş çevrelerini istikrarlı, güvenilir ve tehdit edici olmayan bir yer olarak

algıladıklarında uzun vadeli, anlamlı hedefler belirleme ve yaşamla sürekli bir bağ sürdürme olasılıkları daha yüksektir.

Tüm bunlar birlikte ele alındığında yaşama bağlılık, uzun vadeli iyi oluşun gelişimine ve sürdürülmesine katkıda bulunan, makro düzeyde sistemik bir güven biçimi olarak kavramsallaştırılabilir (Donaldson ve ark. 2022). Teorik kavramsallaştırmaların ötesinde görgül araştırmalar, yaşama bağlılığın iyi oluş, kişilerarası bağlar ve benlik algısı ile olan yakın ilişkilerini ortaya koyarak onun doğasını daha da netleştirmiştir. Anlamlı sosyal bağlar kurmaya ve sürdürmeye yönelik temel insani motivasyon, sürekli kılınan ilişkisel bağlılık aracılığıyla psikolojik istikrara katkıda bulunmaktadır (Baumeister ve Leary 1995). Bu bağlamda, algılanan sosyal izolasyon olumsuz psikolojik sonuçlarla ilişkilendirilirken, bireyin sosyal çevresine aktif ve anlamlı katılımı iyi oluşu artırabilmekte ve kişinin yaşama bağlılık hissini güçlendirebilmektedir (Cacioppo ve Hawkley 2009, Haim-Litevsky ve ark. 2023). Yaşama bağlılık aynı zamanda sosyal kimlik süreçleriyle de yakından ilişkilidir, nitekim kendilerini sosyal gruplar içerisine anlamlı bir şekilde bütünleşmiş olarak algılayan veya güçlü kişisel ve kolektif kimliklere sahip olan bireylerin, daha yüksek düzeyde yaşama bağlılık ve psikolojik iyi oluş bildirme eğiliminde oldukları görülmektedir (Haslam ve ark. 2009, Ozer ve ark. 2023). Dahası, kişilerarası güvende oksitosinin rolü de dâhil olmak üzere biyolojik mekanizmalar ve çağdaş toplumsal dönüşümler, bu ilişkisel süreçleri daha da karmaşık hâle getirmektedir (Schore 2003, Thoits 2011, Shahnaz ve Karim 2014). Tüm bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde, yaşama bağlılığın izole bir psikolojik tutum olmanın ötesine geçtiği ve sosyal entegrasyona, kimlik oluşumuna ve insani bağların nörobiyolojik temellerine dayanan çok boyutlu bir yapı olarak anlaşılması gerektiği görülmektedir.

Normal koşullar altında bireyler, günlük yaşamlarını yerleşik rutinlere dayanarak sürdürürler. Ancak bireysel karar verme süreçleri, yaşamdaki geçişler ve daha geniş çaplı toplumsal olaylar bu rutinleri bozabilir ve bireylerin yaşamla olan ilişkilerini yeniden gözden geçirmelerine yol açabilir. Eğitim ve kariyer seçimleri, yerleşim yeri değişiklikleri, kayıp deneyimleri veya ekonomik ve toplumsal krizler, bireyin, sosyal dünyasının ne kadar güvenilir ve anlamlı olduğuna dair algılarındaki değişimlerle ilişkili olabilmektedir (Bertelsen ve Ozer 2024). Temelde yaşama bağlılık, anlamlı hedefler belirlemeyi, toplumsal düzeni katılım için güvenli bir ortam olarak algılamayı ve kişinin yaşamla olan genel ilişkisini sürdürülebilir bir tutarlılık merceğinden değerlendirmesini içermektedir.

Önceki araştırmalar bireysel bağlanma stillerinin iyi oluş üzerindeki rolünü kapsamlı bir şekilde belgelemiş olsa da (Chopik ve ark. 2024, Song ve ark. 2025), sistemik ve toplumsal bağlanma biçimlerinin, yani yaşama bağlılığın, kolektivist dinamikler ve hızlı sosyo-kültürel değişimle karakterize edilen Batı dışı bağlamlarda nasıl işlediğini anlama konusunda halen önemli bir boşluk bulunmaktadır (Kağıtçıbaşı 2005). Türkiye, geleneksel kolektivist değerler ile giderek artan bireyci yönelimler arasında devam eden bir geçişi yansıttığı için bu bakımdan özellikle uygun bir sosyo-kültürel bağlam sunmaktadır. Bu bağlam, ilişkiselliğin ve özerk arayışların bir arada bulunduğu bir yapı olarak tanımlanmaktadır (Ayçiçeği-Dinn ve Caldwell-Harris 2011, Kağıtçıbaşı 2017). Bu tür geçişler yaşayan toplumlarda makro düzeydeki sistemik bağlar, kurumlara duyulan güven ve toplumsal güvenilirlik algıları, ağırlıklı olarak bireyci olan Batılı toplumlarda olduğundan farklı işleyebilmektedir. Bu nedenle LAS-R'nin Türk kültürüne uyarlanması, bu karmaşık sistemik bağları değerlendirmek ve sosyo-kültürel dönüşüm dönemlerinde bireylerin yaşama nasıl güvenli bir şekilde bağlı kaldıklarını incelemek üzere geçerliği sağlanmış bir ölçme aracı sunarak önemli bir kavramsal ve yöntemsel boşluğu doldurmaktadır. Bu doğrultuda bu makalenin temel amacı, Bertelsen ve Ozer (2024) tarafından önerilen Yaşama Bağlılık Ölçeği'nin (LAS-R) Türk kültürüne uyarlanması ve ardından psikometrik özelliklerinin (geçerlik ve güvenirlik) test edilmesidir.

Bu teorik çerçeveden hareketle, mevcut çalışma aşağıdaki hipotezleri test etmeyi amaçlamaktadır:

H1: LAS-R'nin Türkçe versiyonu, geçerli ve güvenilir çok boyutlu bir faktör yapısı sergileyecektir.

H2: Yaşama bağlılık güvensizliği (daha yüksek LAS-R puanlarıyla gösterilen), sıkışmışlık hissi ile pozitif yönde ilişkili olacaktır.

H3: Yaşama bağlılık güvensizliği, psikolojik sağlamlık ile negatif yönde ilişkili olacaktır.

Yöntem

Bu araştırma, Yaşama Bağlılık Ölçeği'ni (LAS-R) Türk kültürüne uyarlamayı ve özellikle geçerlik ve güvenirliğe odaklanarak psikometrik özelliklerini incelemeyi amaçlayan metodolojik bir çalışmadır. Metodolojik çalışmalar temel olarak, başlangıçta belirli psikolojik yapıları, inançları veya davranışları ölçmek için tasarlanmış değerlendirme araçlarının başka bir örneklem grubundaki uygulanabilirliğini ve yapısal uyumunu değerlendirir (DeVellis ve Thorpe 2021). Bu çalışma, katılımcılardan verilerin tek bir zaman kesitinde toplanmasına olanak tanıyan genel bir kesitsel tarama deseniyle nicel araştırma paradigmasına dayandırılmıştır (Creswell ve Creswell 2018, Karasar 2018). Bu desen, katılımcıların mevcut durumlarının ve yaşama bağlılığa dair yapısal algılarının nesnel ve kesitsel bir biçimde betimlenmesine olanak tanımıştır. Sonuç olarak, ölçeğin faktör yapısını doğrulamak için elzem olan gerekli istatistiksel temeli, yani AFA ve DFA'yı sağlamıştır.

Çeviri ve Uyarlama Süreci

Yaşama Bağlılık Ölçeği'nin Türk kültürüne uyarlanmasına başlanmadan önce, ölçeği geliştiren orijinal yazarlar (Bertelsen ve Ozer 2024) ile e-posta yoluyla iletişime geçilmiş ve Türkçe versiyonunun geliştirilmesi ile psikometrik özelliklerinin incelenmesi için gerekli resmi izinler alınmıştır.

Ölçme aracının dilsel eşdeğerlik süreci, kültürlerarası uyarlama çalışmalarında standart ve yaygın olarak tercih edilen bir prosedür olan çeviri-geri çeviri yöntemi izlenerek yürütülmüştür (Brislin 1970, Beaton ve ark. 2000). İlk aşamada, orijinal İngilizce form, tamamı her iki dilde de ileri düzeyde yetkinliğe sahip, psikoloji ve psikolojik danışmanlık alanında çalışan üç bağımsız alan uzmanı tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Elde edilen taslak çeviriler, kavramsal ve anlamsal farklılıkları gidermek amacıyla araştırmacılar tarafından değerlendirilmiş ve tek bir birleştirilmiş Türkçe taslak oluşturulmuştur. Ardından bu taslak, orijinal metni hiç görmemiş iki bağımsız İngilizce dil uzmanı tarafından tekrar İngilizceye çevrilmiştir (geri çeviri).

Orijinal maddeler ile geri çevirisi yapılan maddeler, anlam kaymalarını veya kültürel bağlamla uyuşmayan ifadeleri tespit etmek amacıyla dikkatlice karşılaştırılmıştır. Maddelerin hedef kültürdeki yapı geçerliğini desteklemek amacıyla çevrilmiş form, doktora derecesine sahip iki psikolojik danışman ve bir ölçme ve değerlendirme uzmanından oluşan bir uzman paneli tarafından incelenmiştir. Panel, çevrilen maddeleri anlamsal eşdeğerlik ve Türkiye bağlamına kültürel uygunluk açısından değerlendirmiştir. Uzmanların vardığı görüş birliği doğrultusunda, ölçek üzerinde gerekli revizyonlar yapılmıştır (Hambleton 2005).

Örneklem

Örneklem büyüklüğü gereksinimleri, yapısal eşitlik modellemesindeki standart katılımcı-madde oranlarına dayandırılmış olup, madde başına 5 ila 20 katılımcı hedeflenmiştir (Nunnally 1978, Kyriazos 2018). RMSEA temelli bir post-hoc güç analizi (MacCallum ve ark. 1996), toplanan veri için istatistiksel gücü .92 olarak göstermiş ve bu değer .80 eşik değerini rahatlıkla aşmıştır. Faktör yapısını doğrulamak ve geliştirilen Türkçe formun çapraz geçerlemesini sağlamak amacıyla mevcut araştırma, iki farklı örneklem grubuyla (Çalışma 1 ve Çalışma 2) yürütülmüştür.

Katılıma uygunluk için bireylerin 18 yaşın üzerinde olmaları, Türkiye'de ikamet etmeleri ve gönüllü bilgilendirilmiş onam formunu onaylamaları şart koşulmuştur. Katılımcıların onam formunu reddetmeleri, hedef yaş aralığının dışında kalmaları veya özensiz yanıtlama örüntüleri (örn. sürekli aynı seçeneği işaretleme) sergilemeleri durumunda yanıtları analizden çıkarılmıştır.

Çalışma 1 için başlangıçta 217 kişi ankete erişmiştir. Onam vermeyen 14 kişi, yaş şartını sağlamayan 10 kişi ve tek tip yanıt örüntüsü gösteren 10 kişi dışarıda bırakılarak 183 kişilik nihai bir örneklem elde edilmiştir. Çalışma 2 için ise 280 kişi ankete başlamıştır. Aynı kriterler izlenerek, onam eksikliği nedeniyle 7, yaş aralığının dışında kaldıkları için 8 ve özensiz yanıtlama nedeniyle 18 katılımcı çıkarılmıştır. Bu işlem 247 geçerli yanıttan oluşan nihai bir örneklemle sonuçlanmıştır.

Çalışma 1: AFA Örneklemi

Ölçeğin faktör yapısını açımlamak amacıyla yürütülen Çalışma 1'in örneklemi, genel yetişkin popülasyonundan oluşmuştur. Bu aşamada 117'si kadın (%63.90) ve 66'sı erkek (%36.10) olmak üzere toplam 183 katılımcıdan veri toplanmıştır. Katılımcıların yaşları 18 ile 53 arasında değişmekte olup, yaş ortalaması 33.27'dir (SS = 8.77). Faktör analizi literatürü, katılımcı-madde oranının ideal olarak 5:1 ile 10:1 arasında olması gerektiğini vurgulamaktadır (Nunnally 1978). Başlangıçtaki 21 maddelik taslak form için toplanan 183 yanıt, madde başına yaklaşık 8.7 katılımcıya karşılık gelmiş, dolayısıyla analiz için önerilen madde başına 5 ila 10 katılımcı şeklindeki örneklem büyüklüğü kriterini karşılamıştır.

Çalışma 2: DFA ve Ölçüt Geçerliği Örneklemi

AFA'dan elde edilen 16 maddelik yapıyı doğrulamak ve ölçüt geçerliğini değerlendirmek amacıyla Çalışma 2, bağımsız ve yeni bir örneklem grubuyla yürütülmüştür. Bu örneklem, genellikle sosyal entegrasyon ve aidiyet krizlerini yoğun bir şekilde deneyimlemesiyle karakterize edilen bir demografik grup olan genç yetişkinlerden oluşmuştur. Bu aşamaya toplam 247 birey katılmıştır. Grup 170 kadın (%68.80) ve 77 erkekten (%31.20) oluşmuştur. Katılımcıların yaşları 17 ile 48 arasında değişmektedir (Ort = 21.59, SS = 2.36), oldukça düşük olan standart sapma, grubun homojen bir şekilde genç yetişkinlerden oluştuğunu göstermektedir.Yapısal eşitlik modellemesinde (YEM), örneklem büyüklüğünün madde sayısının en az 10 ila 20 katı olması önerilmektedir (Kyriazos 2018). Bu bağlamda 247 katılımcılık örneklem büyüklüğünün, nihai 14 maddelik modeli DFA aracılığıyla test etmek için yeterli istatistiksel güce sahip olduğu değerlendirilmiştir. Çalışma 1'deki genel yetişkin örnekleminin (Ort = 33.27) ardından daha genç bir grup (Ort = 21.59) kullanılması, bilinçli bir metodolojik tercihtir. Faktör yapısının genç yetişkinlerde doğrulanması, önemli sosyal geçişlerin damgasını vurduğu bir gelişimsel dönem boyunca ölçeğin kararlılığının teyit edilmesine yardımcı olmaktadır. Dahası, yapısal tutarlılığın iki farklı yaş grubunda gösterilmesi, yaşama bağlılığın kararlı bir psikolojik yönelim olduğuna işaret etmekte ve faktör yapısının belirli bir yaş grubuna veya nesle özgü olma olasılığını azaltmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Veriler, Kişisel Bilgi Formu, Yaşama Bağlılık Ölçeği, Sıkışmışlık Ölçeği ve Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği kullanılarak toplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmanın amaçları doğrultusunda araştırmacılar tarafından geliştirilen bu form, katılımcıların demografik özelliklerini (örn. yaş ve cinsiyet) belirlemek amacıyla tasarlanmış temel soruları içermektedir.

Yaşama Bağlılık Ölçeği (LAS-R)

Bireylerin sosyal ve sistemik bağlara ilişkin güven ve aidiyet düzeylerini ölçmek amacıyla orijinal olarak Bertelsen ve Ozer (2024) tarafından geliştirilen bu ölçeğin Türkçe uyarlaması, bu çalışma kapsamında gerçekleştirilmiştir. Orijinal ölçme aracı kapsamlı bir madde havuzuna sahip olsa da, mevcut araştırmada yürütülen AFA ve DFA sonuçları, Türk kültürü için 14 madde ve beş alt boyuttan (Kapsayıcılık, Katılım, Güvenlik, Bir Arada Yaşama ve Güvenilirlik) oluşan nihai bir yapı ortaya koymuştur.

Ölçek, 5'li Likert tipi bir derecelendirme (1 = Kesinlikle Katılmıyorum'dan 5 = Kesinlikle Katılıyorum'a kadar) kullanmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar, yaşama bağlılıkta artmış bir güvensizliğe ve sistemik aidiyet sorunlarına (bir başka deyişle, bir bağlanma krizine) işaret etmektedir. Ölçek maddeleri bu olumsuz durumları yansıtacak şekilde ifade edildiğinden, amaçlanan genel puanlama yönünü korumak adına hiçbir madde için tersine kodlama yapılmasına gerek duyulmadığı belirtilmelidir.

Mevcut çalışmada 14 maddelik nihai formun iç tutarlık (genel güvenirlik) katsayısı hem McDonald's Omega hem de Cronbach Alfa formülleri kullanılarak hesaplanmış ve her iki değer de .78 olarak belirlenmiştir. Bu değerler, ölçeğin Türkiye örnekleminde güvenilir ölçümler sunduğunu göstermektedir.

Sıkışmışlık Ölçeği

Katılımcıların mevcut yaşam koşulları içinde kendilerini ne ölçüde kapana kısılmış ve sıkışmış hissettiklerini belirlemek amacıyla, De Beurs ve arkadaşları (2020) tarafından geliştirilen ve Türk ve arkadaşları (2024) tarafından Türkçeye uyarlanan Sıkışmışlık Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek, tek boyutlu yapıya sahip ve dört maddeden oluşan kısa bir formdur. Katılımcı yanıtları 5'li Likert tipi bir derecelendirme üzerinden alınmıştır. Ölçekten alınan yüksek puanlar, daha yoğun bir sıkışmışlık deneyimine ve hiçbir çıkış yolunun olmadığı hissine işaret etmektedir. Ölçeğin mevcut araştırma örneklemindeki yapı geçerliğini doğrulamak amacıyla bir DFA uygulanmıştır. Analiz sonuçları, tek boyutlu modelin veri ile mükemmel uyum gösterdiğini ortaya koymuştur (Robust X^2 = 0.99, sd = 2, p > .05, Robust CFI = 1.00, Robust TLI = 1.00, Robust RMSEA = .000, SRMR = .009). Bu bulgular, ölçeğin mevcut örneklemdeki tek faktörlü yapısını doğrulamaktadır. Ayrıca, ölçeğin güvenirliğini değerlendirmek için hesaplanan iç tutarlık katsayıları yeterli düzeyde bulunmuştur. Spesifik olarak, Cronbach Alfa .85 ve McDonald's Omega (ω) .86 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler, ölçeğin araştırma kapsamında güvenilir ölçümler ürettiğini ifade etmektedir.

Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği

Bireylerin olumsuzluklar ve stresli yaşam olaylarının ardından toparlanma kapasitelerini değerlendirmek amacıyla, Smith ve ark. (2008) tarafından geliştirilen ve Doğan (2015) tarafından Türkçeye uyarlanan Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği uygulanmıştır. Ölçek tek boyutlu bir yapı sergilemektedir ve toplam altı maddeden oluşmaktadır. Maddeler 5'li Likert tipi bir derecelendirme üzerinden değerlendirilmektedir (1 = Beni Hiç Tanımlamıyor, 5 = Beni Çok İyi Tanımlıyor). 2, 4 ve 6. maddeler olumsuz ifadeler içerdiğinden, analizler öncesinde tersine kodlama işlemi uygulanmıştır (Smith ve ark. 2008). Ölçekten alınan yüksek puanlar, daha yüksek düzeyde bir psikolojik sağlamlığa işaret etmektedir. Ölçeğin mevcut araştırma örneklemindeki yapı geçerliğini değerlendirmek amacıyla bir DFA uygulanmıştır. Bulgular, tek boyutlu yapının genel olarak veri ile kabul edilebilir bir uyum gösterdiğini ortaya koymuştur (Robust X^2 = 28.57, sd = 9, p < .01, Robust CFI = .94, Robust TLI = .90, Robust RMSEA = .106, SRMR = .044). Uyum indeksleri topluca değerlendirildiğinde, CFI, TLI ve SRMR değerlerinin kabul edilebilir aralıklara düştüğü gözlemlenirken, buna karşılık RMSEA değerinin görece yüksek kaldığı görülmektedir. Bu durum modelin tamamen yetersiz olduğu anlamına gelmese de, tek boyutlu yapının mevcut örneklemde dikkatle yorumlanması gerektiğini düşündürmektedir. Bununla birlikte, güçlü iç tutarlık katsayıları ve kabul edilebilir artımlı uyum indeksleri göz önüne alındığında, ölçeğin ölçüt bağıntılı geçerliği incelemek için hala uygun olduğu kabul edilebilir. Ölçeğin güvenirliğini belirlemek amacıyla hesaplanan iç tutarlık katsayıları yeterli bulunmuştur. Sonuç olarak, Cronbach Alfa .81 ve McDonald's Omega (ω) .81 olarak gerçekleşmiştir. Bu değerler, ölçeğin bu araştırma için güvenilir ölçümler sunduğu anlamına gelmektedir.

İşlem

Veri toplama sürecine başlanmadan önce, çalışmanın Helsinki Bildirgesi'nde ana hatlarıyla belirtilen insan araştırmaları etik standartlarına ve daha geniş kapsamlı bilimsel ilkelere uygunluğu Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu tarafından değerlendirilmiştir. 10 Aralık 2024 tarihli ve 20. Oturum, 01-52 Karar sayılı belge ile etik onay alınmıştır.

Tüm veri toplama işlemleri, araştırmacı tarafından Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde yürütülmüştür. Kurumun etik yönergelerine ve veri güvenliği protokollerine sıkı sıkıya bağlı kalınmasını sağlamak amacıyla araştırmacı, tüm çalışma materyallerini bizzat uygulamış ve böylece işlemsel standardizasyonu korumuştur. Veri bütünlüğünü ve katılımcı gizliliğini güvence altına almak adına, kişisel olarak tanımlanabilir hiçbir bilgi toplanmamıştır. Ayrıca, ham araştırma verilerini içeren tüm dijital dosyalar şifrelenmiş ve yalnızca araştırmacının erişebildiği parola korumalı bilgisayarlarda güvenli bir şekilde saklanmıştır.

Çevrimiçi anketler Google Formlar kullanılarak oluşturulmuştur. Bağlantı asıl örnekleme dağıtılmadan önce, arayüzün anlaşılırlığını ve kullanılabilirliğini değerlendirmek amacıyla beş öğrenciyle bir pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı ayrıca, görüntü biçimlendirmesinin düzgün olduğunu doğrulamak ve zorunlu yanıt ayarlarının eksik formların gönderilmesini başarılı bir şekilde engellediğini teyit etmek için formu hem masaüstü hem de mobil cihazlarda teknik olarak test etmiştir. Aynı kişiden birden fazla yanıt

gelmesini önlemek amacıyla, Google Formlar'da katılımcıların bir Google hesabıyla oturum açmalarını gerektiren "1 yanıtla sınırla" özelliği etkinleştirilmiştir. Bu kontrollerin ardından, her iki çalışma grubu (AFA ve DFA) için veri toplama süreci başlatılmıştır.

Hedef evrene ulaşmak için kolayda ve kartopu örnekleme yöntemlerinin bir kombinasyonu kullanılmıştır. Katılımcı toplamak için ücretli reklamlar veya sponsorlu gönderiler kullanılmamıştır. Anket bağlantısı, yalnızca WhatsApp doğrudan mesajları ve WhatsApp Durum özelliği aracılığıyla dağıtılmıştır. Potansiyel katılımcılar, şu ifadeleri içeren standart kısa bir mesajla davet edilmiştir: "Merhaba, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde yürüttüğüm bir araştırma için 18 yaş üstü katılımcılara ihtiyacım var. Destek olmak için 5 dakikanızı ayırırsanız sevinirim."

Katılım gönüllülük esasına dayanmıştır. Katılımcılar anket bağlantısına tıkladıktan sonra, ilk olarak toplanan verilerin yalnızca bilimsel yayın amacıyla kullanılacağını belirten, anonimlik ve gizlilik güvencesi içeren, çalışmanın amacı ve kapsamı hakkında bir bilgilendirme formu ile karşılaşmışlardır. Katılımcıların ölçek maddelerine geçebilmeleri için dijital bir "Bilgilendirilmiş Onam Formu"nu okumaları ve onaylamaları gerekmiştir. Onay vermeyen katılımcıların daha ileriye erişimleri sistem tarafından otomatik olarak engellenmiştir. Ayrıca katılımcılara, herhangi bir gerekçe göstermeksizin ve hiçbir olumsuz sonuçla karşılaşmaksızın çalışmanın herhangi bir aşamasında katılımdan çekilebilecekleri açıkça bildirilmiştir.

Katılımcılara katkılarından dolayı herhangi bir maddi karşılık veya ödül verilmemiştir. Değerlendirmeyi tamamlamak için öngörülen süre yaklaşık 5 ila 7 dakika olmuştur. Anket iki ekran halinde yapılandırılmış olup, Çalışma 1 için toplam 25, Çalışma 2 için ise 29 soru sunulmuştur. Gezinme ayarları, katılımcıların nihai gönderimden önce yanıtlarını gözden geçirmek veya değiştirmek üzere önceki ekrana dönmelerine olanak tanımıştır. Ayrıca, kayıp verileri önlemek amacıyla tüm maddeler zorunlu alan olarak belirlenmiş ve böylece formların veri tabanına kaydedilmeden önce eksiksiz bir şekilde doldurulması sağlanmıştır.

İstatistiksel Analiz

İstatistiksel analizlere başlanmadan önce, veri seti kayıp değerler ve aykırı değerler açısından incelenmiştir. Çevrimiçi anket tüm maddeler için yanıt verilmesini zorunlu kıldığından, kayıp veri bulunmamaktadır. Çok değişkenli normallik ve aykırı değerler, Mahalanobis uzaklıkları, çarpıklık ve basıklık değerleri kullanılarak kontrol edilmiş ve verilerin yapısal eşitlik modellemesi varsayımlarını karşıladığı doğrulanmıştır (Tabachnick ve Fidell 2013).

Genel istatistiksel prosedür, Çalışma 1 ve Çalışma 2 olmak üzere iki aşamada düzenlenmiştir. Yaşama Bağlılık Ölçeği'nin faktör yapısını belirlemek ve doğrulamak amacıyla yalnızca bu ölçeğin maddeleri üzerinde AFA ve DFA gerçekleştirilmiştir. Ölçüt geçerliğini değerlendirmek için Yaşama Bağlılık, Sıkışmışlık ve Kısa Psikolojik Sağlamlık ölçeklerinin toplam puanları arasında Pearson korelasyonları hesaplanmıştır. Son olarak, beş LAS-R alt boyutu (Kapsayıcılık, Katılım, Güvenlik, Bir Arada Yaşama ve Güvenilirlik), sıkışmışlık ve psikolojik sağlamlık arasındaki spesifik ilişkileri incelemek amacıyla Düzenlileştirilmiş Kısmi Korelasyon Ağı analizi yürütülmüştür.

Çalışma 1 (AFA)

Ölçeğin orijinal yapısı Danimarka ve ABD örneklemlerine dayalı olarak geliştirilmiş ve yedi faktörlü bir model ortaya koymuş olsa da, geliştiricilerin (Bertelsen ve Ozer 2024) ilk çalışmalarında (Çalışma 1) beş faktörlü bir yapı elde etmiş olmaları, yapının farklı örneklemlerde değişkenlik gösterebileceğine işaret etmiştir. Dahası, kültürel ve dilsel farklılıklar göz önüne alındığında, hedef kültürün maddeleri kavramsallaştırmasının orijinal yapıdan farklılaşabileceği öngörülmüştür. Bu nedenle, doğrudan önceden belirlenmiş bir modeli dayatmak (DFA) yerine, öncelikle maddelerin Türkiye örneklemindeki kümelenme eğilimlerini keşfetmek amacıyla bir AFA tercih edilmiştir. Faktör çıkarma yöntemi olarak Temel Eksen Çarpanlara Ayırma kullanılmıştır. Bu yöntemden elde edilen 16 maddelik yapının istatistiksel gücünü (örneklem gücünü) doğrulamak amacıyla, MacCallum ve ark. (1996) tarafından önerilen RMSEA temelli bir post-hoc güç analizi yürütülmüştür. Yapılan hesaplama sonucunda analiz gücü .92 olarak bulunmuş olup, bu değer yaygın olarak kabul edilen .80 istatistiksel güç eşiğinin oldukça üzerindedir.

Çalışma 2 (DFA ve Geçerlik/Güvenirlik)

AFA'dan elde edilen yapının 18-25 yaş arası genç yetişkin örneklemindeki yeterliğini test etmek amacıyla bir DFA uygulanmıştır. DFA hesaplamaları JASP yazılımı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Sosyal bilim verilerinde tipik olarak görülen çok değişkenli normallikten olası sapmalara karşı modelin performansını artırmak ve daha güvenilir parametre tahminleri elde etmek amacıyla, standart Maksimum Olabilirlik yerine tahmin edici olarak Dirençli Maksimum Olabilirlik algoritması seçilmiştir. Modelin veriye ne kadar iyi uyum sağladığını değerlendirmede yaygın olarak kabul gören standart uyum indeksleri kullanılmıştır: Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (CFI), Tucker-Lewis İndeksi (TLI), Yaklaşım Hatasının Karesel Ortalamasının Karekökü (RMSEA) ve Standartlaştırılmış Hata Kareler Ortalamasının Karekökü (SRMR). CFI ve TLI için .90'ın üzerindeki değerler kabul edilebilir olarak değerlendirilirken, .95'in üzerindeki değerler mükemmel uyuma işaret etmiştir, RMSEA ve SRMR ise kabul edilebilirlik için .08'in, mükemmellik için ise .05'in altında olmalıdır (Hu ve Bentler 1999).

Ölçeğin yapı geçerliği kapsamında, yakınsak ve ayırt edici geçerliğe ilişkin kanıtlar JASP üzerinden incelenmiştir. Yakınsak geçerlik için Açıklanan Ortalama Varyans (AVE) ve Bileşik Güvenirlik (CR) değerleri hesaplanmıştır. Belirli boyutlar için AVE değerinin .50 eşiğinin altına düştüğü durumlarda, Fornell ve Larcker'ın (1981) kriterleri doğrultusunda .60'ın üzerindeki bir CR değeri yakınsak geçerliği sağlamak için yeterli kanıt olarak kabul edilmiştir. Sosyal bilimlerde, özellikle toplumsal güven ve sistemik aidiyet gibi karmaşık, çok boyutlu yapılar ölçülürken, maddeler doğası gereği daha geniş bir varyans sergilemektedir. Fornell ve Larcker (1981) ile tutarlı olarak ve Hair ve ark. (2014) tarafından da doğrulandığı üzere, Bileşik Güvenirlik (CR) veya McDonald's Omega değerinin .60 eşiğini tutarlı bir şekilde aşarak güçlü bir iç tutarlılığı teyit etmesi koşuluyla, AVE değerinin katı .50 eşiğinin biraz altında kalması metodolojik olarak kabul edilebilirdir ve yakınsak geçerliği tehlikeye atmaz. Ayırt edici geçerlik, geleneksel yaklaşımlara kıyasla daha hassas sonuçlar veren modern Heterotrait-Monotrait (HTMT) oranı kullanılarak değerlendirilmiş ve değerlerin belirlenen .85 eşiğinin altında kalıp kalmadığı doğrulanmıştır (Henseler ve ark. 2015).

Son olarak, ölçeğin ölçüt geçerliğini belirlemek amacıyla, Yaşama Bağlılık toplam puanı ile Sıkışmışlık ve Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği puanları arasındaki ilişkiler Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayısı kullanılarak değerlendirilmiştir. Ölçeğin geneli ve alt boyutları için iç tutarlık (güvenirlik) analizleri, hem geleneksel Cronbach Alfa katsayısı hem de madde yüklerindeki varyasyonları hesaba katarak daha dirençli tahminler üreten McDonald's Omega katsayısı kullanılarak JASP'ta hesaplanmıştır.

Değişkenler arasındaki karmaşık yapısal ve ilişkisel örüntüleri incelemek amacıyla, geleneksel korelasyon analizlerine ek olarak JASP'ta bir Düzenlileştirilmiş Kısmi Korelasyon Ağı analizi yürütülmüştür. Analiz, EBICglasso algoritması kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Ardından, ağ yapısı içindeki değişkenlerin göreli önemini belirlemek için merkezilik indeksleri hesaplanmıştır.

Bulgular

AFA Bulguları

183 katılımcıdan elde edilen verilerin faktör analizine uygunluğu, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Bartlett Küresellik Testi kullanılarak incelenmiştir. KMO örneklem yeterliği katsayısı .81 olarak hesaplanmış olup, bu değer verilerin faktör analizi için "çok iyi" düzeyde olduğunu göstermektedir (Hair ve ark. 2019). Eş zamanlı olarak, Bartlett Küresellik Testi'nin istatistiksel olarak anlamlı çıkan sonucu ($p < .001$), değişkenler arasındaki korelasyon matrisinin faktörleştirilebilir olduğunu doğrulamıştır.

AFA sürecinin ilk aşamasında, orijinal teorik yedi faktörlü yapı test edilmiştir. Ancak, elde edilen döndürülmüş örüntü matrisi incelendiğinde, bazı maddelerin faktör yüklerinin 1.0'ı aşarak 'Heywood durumları' yarattığı görülmüştür. Dahası, iki faktör asgari üç madde kuralını (Costello ve Osborne 2005) karşılayamamış ve bu durum sadelik ilkesini ihlal etmiştir. Orijinal geliştiricilerin (Bertelsen ve Ozer 2024) de Güvenlik ve Katılım boyutları arasında net bir ayrışma olmaması nedeniyle ilk çalışmalarında 15 maddelik, beş faktörlü bir yapıya ulaştıkları göz önüne alındığında, Türkiye örnekleminde de benzer bir kültürel ve kavramsal örtüşme tespit edilmiştir. Psikometrik sağlamlığı artırmak ve orijinal çalışmanın AFA bulgularıyla

uyumlu kavramsal bir temel oluşturmak amacıyla, sonraki analizlere beş faktörlü bir yapı üzerinden devam edilmiştir.

Beş faktörlü modelin tekrarlı analizlerinde, M4, M11, M18, M19 ve M20 maddelerinin yaygın olarak kabul gören minimum .32 faktör yükü eşiğine (Tabachnick ve Fidell 2013) ulaşamadığı ve hiçbir faktöre anlamlı düzeyde yüklenmediği belirlenmiştir. Kültürlerarası uyarlama dinamikleri doğrultusunda, hedef kültürdeki bireylerin yaşantısal çerçevesiyle tam olarak örtüşmeyen bu beş madde, genel model uyumunu ve sadelik ilkesini korumak amacıyla veri setinden çıkarılmıştır. Analizler kalan 16 madde ile yeniden çalıştırılmış ve Tablo 1'de sunulan nihai faktör yapısı elde edilmiştir.

Maddelerin faktör yapısını belirlemek için, boyutların birbiriyle ilişkili olabileceği teorik varsayımına dayanılarak, faktör çıkarma yöntemi olarak Temel Eksen Çarpanlara Ayırma ve buna eşlik eden Eğik döndürme tekniği kullanılmıştır. Tutulacak uygun faktör sayısını daha sağlam bir şekilde belirlemek ve Kaiser kriteriyle (özdeğerler > 1) ilişkili olan aşırı faktör çıkarma riskini azaltmak amacıyla, Temel Eksen Çarpanlara Ayırma tabanlı bir Paralel Analiz yürütülmüştür. İlk beş faktör için görgül verilerden elde edilen özdeğerler (.73, .40, .48, .41 ve .24), simüle edilmiş rastgele verilerden üretilen karşılık gelen ortalama özdeğerlerden tutarlı bir şekilde yüksek çıktığı için bulgular beş faktörlü yapının korunmasını desteklemiştir. AFA, özdeğerleri 1'den büyük olan ve toplam varyansın %48'ini açıklayan beş faktörlü bir yapı ortaya koymuştur. Faktörlere ait örüntü matrisi ve maddelerin ortak varyans değerleri Tablo 1'de sunulmaktadır.

Tablo 1 Yaşama Bağlılık Ölçeği (LAS-R) Revize Edilmiş Formu için faktör yükleri ve ortak varyans değerleri

Madde	Faktör 1 (Kapsayıcılık)	Faktör 2 (Katılım)	Faktör 3 (Güvenlik)	Faktör 4 (Bir Arada Yaşama)	Faktör 5 (Güvenilirlik)	Ortak Varyans (h^2)
M14	.89					.80
M13	.84					.67
M15	.68					.60
M12	.43					.25
M16		.91				.91
M17		.50				.52
M8			.88			.70
M7			.63			.40
M3				.66		.45
M2				.60		.32
M1				.56		.36
M6					.84	.54
M5					.64	.40
M21					.43	.20
M9					.38	.31
M10					.37	.29

Faktör çıkarma yöntemi: Temel Eksen Çarpanlara Ayırma. Döndürme yöntemi: Promax. Yorumlamayı kolaylaştırmak amacıyla .32'nin altındaki faktör yükleri gizlenmiştir. M = Madde.

Tablo 1 incelendiğinde, revize edilmiş 16 maddelik formun genel olarak beş faktörlü yapıya başarılı bir şekilde dağıldığı görülmektedir. Döndürülmüş örüntü matrisi sonuçlarına göre, maddelerin faktör yükleri .37 ile .91 arasında değişirken, her bir maddede model tarafından açıklanan varyans oranını gösteren ortak varyans değerleri (h^2) .20 ile .91 arasında farklılık göstermiştir. Bu bulgular, revize edilmiş formun faktör yapısının genel olarak kabul edilebilir ve sağlam bir örüntü sergilediğine işaret etmektedir.

Kapsayıcılık, Katılım, Güvenlik ve Bir Arada Yaşama boyutlarına karşılık gelen ilk dört faktöre yüklenen maddeler, orijinal ölçeğin teorik yapısıyla büyük ölçüde uyumlu bir şekilde kümelenmiş ve yüksek faktör yükleriyle kendi boyutlarını güçlü bir şekilde temsil etmiştir. Buna karşılık, "Güvenilirlik" olan beşinci faktörde, teorik olarak farklı boyutlar altında yer alması beklenen M9, M10 ve M21 maddelerinin, orijinalde bu boyuta ait olan M5 ve M6 maddeleriyle birlikte istatistiksel olarak aynı faktöre yüklendiği gözlemlenmiştir.

Bu yapısal yakınsamanın, hedef kitlenin sosyo-kültürel özellikleri ile madde içeriklerinin hedef kültürdeki kavramsal karşılıkları arasındaki etkileşimi yansıttığı düşünülmektedir. Bu nedenle, ortaya çıkan bu boyutsal kaymanın, çalışmanın bir sonraki aşaması olan DFA safhasında orijinal teorik model temel alınarak daha derinlemesine incelenmesi planlanmıştır. Sonuç olarak, ilgili maddeler için en uygun boyutsal yerleşim, yapı geçerliği bulgularına dayalı olarak kesin bir biçimde değerlendirilecektir.

Eğik döndürme uygulanması sebebiyle, boyutlar arasındaki ilişkileri gösteren faktör korelasyon matrisi Tablo 2'de sunulmaktadır. Analiz sonuçları, ölçeğin boyutları arasında anlamlı ve pozitif ilişkiler olduğunu göstermekte ve böylece yapının uyumlu bir şekilde işlediğine işaret etmektedir.

Tablo 2. Faktör korelasyon matrisi

Faktörler	1	2	3	4	5
Faktör 1	1.00				
Faktör 2	.45	1.00			
Faktör 3	.50	.40	1.00		
Faktör 4	.28	.31	.31	1.00	
Faktör 5	.17	.38	.37	.50	1.00

Tablodaki numaralandırma, verilerin Tablo 1'deki faktör sırasına (PA1, PA5, PA3, PA4, PA2) göre matristen çıkarılmasıyla düzenlenmiştir. PA = Temel Eksen (Principal Axis).

Tablo 2, AFA'dan elde edilen beş faktör arasındaki korelasyon katsayılarını sunmaktadır. Bulgular, ölçeğin alt boyutları arasındaki korelasyonların .17 ile .52 arasında değiştiğini ve tüm boyutların pozitif ilişkiler sergilediğini göstermektedir. Düşük ila orta düzeydeki bu anlamlı korelasyon katsayıları, alt boyutların teorik olarak aynı üst düzey yapıyı, yani yaşama bağlılığı desteklemek üzere yakınsadığını ileri sürmektedir. Ayrıca, bu korelasyonların çoklu bağlantılılık sorunu teşkil edecek kadar yüksek olmaması, alt boyutların istatistiksel olarak birbirinden ayırt edilebilir ve görece bağımsız yapılar olduğunu kanıtlamaktadır.

Faktörler arasında anlamlı ve belirgin ilişkilerin tespit edilmesi, boyutların tamamen bağımsız olduğunu varsayan dik döndürme teknikleri yerine, faktörler arası korelasyonlara izin veren eğik döndürme yönteminin tercih edilmesinin metodolojik açıdan sağlam ve yerinde bir karar olduğunu doğrulamaktadır (Fabrigar ve ark. 1999, Costello ve Osborne 2005).

AFA'dan elde edilen örüntü matrisinin incelenmesi, Katılım (M16, M17) ve Güvenlik (M7, M8) faktörlerinin her birinin yalnızca ikişer madde ile temsil edildiğini ortaya koymuştur. Faktör analizi literatüründe, bir faktörün kararlı bir yapı olarak kabul edilebilmesi için en az üç maddeden oluşması gerektiği genel olarak kabul görmektedir (Costello ve Osborne 2005). Bununla birlikte, maddeler arasında anlamlı bir korelasyon olması, faktör yüklerinin yeterince yüksek olması ve diğer faktörlerle binişiklik sergilememeleri koşuluyla iki maddeli faktörlerin de analizde tutulabileceği belirtilmektedir (Worthington ve Whittaker 2006, Yong ve Pearce 2013).

Mevcut çalışmada, her iki faktöre ait maddelerin yüksek faktör yüklerine (.50 ile .91 arasında değişen) sahip olduğu ve herhangi bir binişiklik sorunu göstermediği belirlenmiştir. Ek olarak, iki maddeli yapılar için Cronbach Alfa'dan daha uygun ve doğru sonuçlar ürettiği kabul edilen Spearman-Brown formülü kullanılarak yürütülen güvenirlik analizlerinden destekleyici bulgular elde edilmiştir (Eisinga ve ark. 2013). Bu doğrultuda, Katılım boyutu için maddeler arası korelasyon .65 ve Spearman-Brown güvenirlik katsayısı .79 olarak, Güvenlik boyutu için ise maddeler arası korelasyon .52 ve Spearman-Brown katsayısı .69 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler, her iki boyut için de kabul edilebilir düzeyde bir iç tutarlılığa işaret etmektedir.

Tüm bu bulgular ve ölçeğin orijinal teorik yapısını koruma gerekliliği göz önünde bulundurularak, bu iki faktörün DFA aşamasında mevcut formlarıyla test edilmesine karar verilmiştir.

DFA Bulguları

DFA Süreci ve Madde Çıkarma Gerekçesi

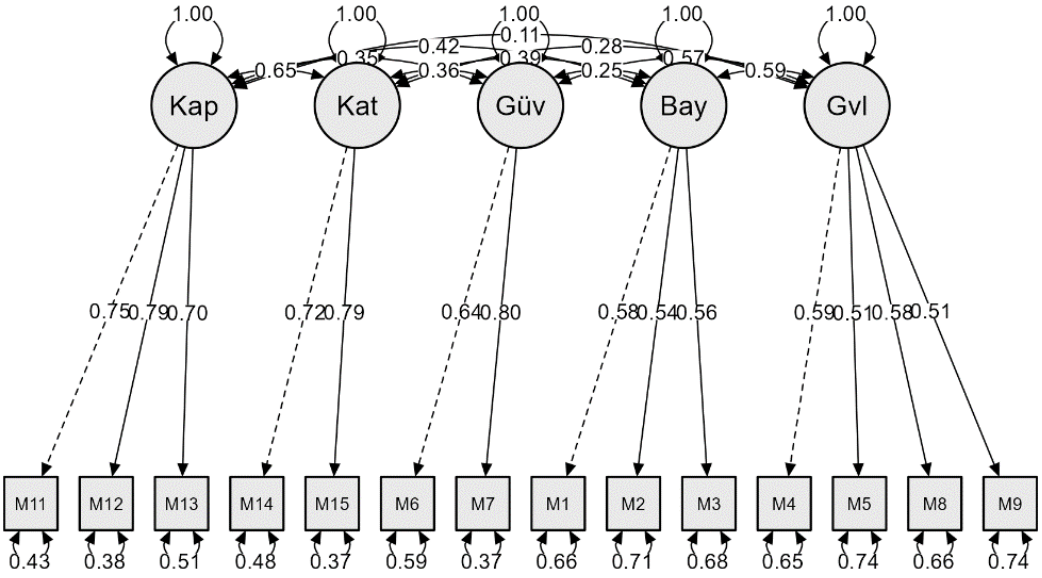
AFA'dan elde edilen beş faktörlü yapının model-veri uyumu 247 katılımcıdan oluşan ikinci bir örneklem grubu üzerinde DFA aracılığıyla test edilmiştir. Çok değişkenli normallik varsayımından olası sapmalara

karşı standart hataları düzelterek daha güvenilir sonuçlar üreten Dirençli Maksimum Olabilirlik (MLR) tahmin edicisi kullanılmıştır.

İlk test edilen modelde, orijinal ölçekteki M10 ("Kâğıt üzerinde toplumun sunduğu fırsatlara eşit erişimim olabilir ancak gerçekte bu doğru değil") ve M17 maddelerinin açıklanan varyans (R^2) değerlerinin oldukça düşük olduğu (sırasıyla .13 ve .12) ve bu maddelerdeki varyansın yaklaşık %87'sinin hata varyansından kaynaklandığı gözlemlenmiştir. Spesifik olarak, M10 maddesi orijinal ölçeğin geliştirildiği Kuzey Avrupa örnekleminde fırsat eşitliğini yapısal bir "Kapsayıcılık/Entegrasyon" sorunu olarak ölçerken, hedef Türkiye örnekleminde "Güvenilirlik" faktörüne doğru kayma eğilimi göstermiştir. Bu durum, Türkiye'deki genç yetişkinlerin fırsat eşitsizliğini ve kuralların yalnızca "kâğıt üzerinde" kalması olgusunu doğrudan sistemik bir öngörülemezlik ve güvenilmezlik olarak algılamaları gerçeğiyle açıklanabilir. M10 maddesi, teorik ve kültürel olarak "Güvenilirlik" boyutu altında yeniden test edilmiştir, ancak maddenin yüksek hata varyansı, ilgili faktörün AVE değerini kabul edilebilir sınırların oldukça altına (.23) çekmiştir. Ölçeğin psikometrik sağlamlığının yanı sıra yapı ve yakınsak geçerliğini de artırmak amacıyla, hedef kültürde ilgili yapıları yeterince temsil edemeyen bu iki madde (M10 ve M17) analizden çıkarılmıştır. DFA daha sonra kalan 14 madde kullanılarak yeniden çalıştırılmıştır.

Nihai DFA Modelinin Uyum İndeksleri ve Yakınsak Geçerliği

M10 ve M17'nin çıkarılmasının ardından 14 madde ve beş faktör olarak güncellenen nihai DFA modelinin uyum indeksleri incelendiğinde, veri ile model arasında mükemmel bir uyum olduğu gözlemlenmiştir (Robust χ^2 = 88.08, sd = 67, $p < .05$, $\chi^2/sd = 1.31$). Modelin diğer iyilik uyum değerleri, Robust CFI = .97, Robust TLI = .96, Robust RMSEA = .03 (%90 GA [.000, .058]) ve SRMR = .04 olarak hesaplanmıştır. İlgili literatürde .95'in üzerindeki CFI ve TLI değerleri ile .05'in altındaki RMSEA ve SRMR değerleri, "mükemmel uyuma" işaret ettiği şeklinde değerlendirilmektedir (Kline 2015). Elde edilen bu bulgular, revize edilmiş beş faktörlü yapının Türkiye örnekleminde desteklendiğini doğrulamaktadır (Şekil 1).



Şekil 1. 14 maddelik LAS-R'nin doğrulayıcı faktör analizi yol diyagramı (standartlaştırılmış tahminler)
Kap: Kapsayıcılık, Kat: Katılım, Güv: Güvenlik, Bay: Bir Arada Yaşama, Gvl: Güvenilirlik. M = Madde.

Ayrıca, Çalışma 1 ve Çalışma 2'de temsil edilen yaş grupları genelinde ölçme değişmezliğini incelemek amacıyla çok gruplu bir DFA (multigroup CFA) yürütülmüştür. Bulgular, LAS-R'nin faktör yapısı ile madde yüklerinin yaş grupları arasında karşılaştırılabilir olduğunu öne sürerek metrik değişmezliği desteklemiştir (ΔCFI = 0.008, ΔRMSEA = 0.000). Bu sonuç, ölçek tarafından ölçülen temel yapının farklı yaş grupları arasında kararlı kaldığını ve yaşa bağlı varyasyondan anlamlı bir şekilde etkilenmediğini göstermektedir.

Tablo 3. Yaşama Bağlılık Ölçeği (LAS-R) 14 maddelik revize edilmiş formu için standartlaştırılmış DFA faktör yükleri, AVE ve güvenirlik değerleri

Faktör ve Madde	Standartlaştırılmış Yük (β)	R^2	AVE	Omega (ω)
Faktör 1: Kapsayıcılık			.56	.79
M11	.75	.56		
M12	.78	.62		
M13	.70	.49		
Faktör 2: Katılım			.58	.73
M14	.72	.52		
M15	.79	.63		
Faktör 3: Güvenlik			.52	.68
M6	.63	.40		
M7	.79	.63		
Faktör 4: Bir Arada Yaşama			.32	.58
M1	.58	.33		
M2	.54	.29		
M3	.56	.31		
Faktör 5: Güvenilirlik			.30	.63
M4	.58	.34		
M5	.51	.26		
M8	.58	.33		
M9	.51	.26		

Tüm standartlaştırılmış faktör yükleri istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < .001$). AVE = Açıklanan Ortalama Varyans; ω = McDonald's Omega Bileşik Güvenirlik Katsayısı; R^2 = Maddenin Açıklanan Varyansı. Tablodaki madde numaraları, nihai 14 maddelik veri setinin sıralamasını yansıtmaktadır. M = Madde.

Ölçeğin yakınsak geçerliği ve güvenirliği, AVE ve Bileşik Güvenirlik (McDonald's Omega – ω) katsayıları kullanılarak değerlendirilmiştir. Analiz sonuçlarına göre (bkz. Şekil 1 ve Tablo 3), Kapsayıcılık (.56), Katılım (.58) ve Güvenlik (.52) boyutları için AVE değerleri önerilen .50 eşiğini aşmıştır. Buna karşılık, Bir Arada Yaşama (.32) ve Güvenilirlik (.30) boyutlarına ait AVE değerleri .50 kesme noktasının altında kalmıştır. Ancak Fornell ve Larcker (1981), sosyal bilimlerde bir yapının AVE değeri .50'nin altına düşse bile, bileşik güvenirliğin (CR/ω) .60'ı aşması koşuluyla yakınsak geçerliğinin hala yeterli kabul edilebileceğini öne sürmektedir. Güvenilirlik boyutu için ω değeri .63 olarak hesaplanırken, Bir Arada Yaşama boyutu için ω değeri .58 olarak bulunmuş ve bu durum onu sınırda da olsa kabul edilebilir bir düzeye yerleştirmiştir (> .50, Hair ve ark. 2019). Yalnızca üç maddeden oluşan psikolojik bir yapı için bu değerlerin yeterli istatistiksel ve teorik kanıt sağladığı değerlendirilmiştir.

Ayırt Edici Geçerlik

Ölçeğin boyutlarının birbirinden yeterince ayrışıp ayrışmadığını değerlendirmek amacıyla, geleneksel Fornell-Larcker (1981) kriteri ile modern bir yaklaşım olan Heterotrait-Monotrait (HTMT) oranı eş zamanlı olarak incelenmiştir.

Tablo 4. Fornell-Larcker kriterine göre faktörler arası korelasyonlar ve AVE karekök değerleri

Yapılar	1	2	3	4	5
1. Kapsayıcılık	.75				
2. Katılım	.65	.76			
3. Güvenlik	.35	.36	.72		
4. Bir Arada Yaşama	.42	.39	.25	.57	
5. Güvenilirlik	.11	.28	.57	.59	.55

Köşegendeki değerler, her bir yapı için Açıklanan Ortalama Varyansın (AVE) karekökünü temsil etmektedir. Köşegenin altındaki değerler, faktörler arası standartlaştırılmış korelasyon katsayılarıdır.

Tablo 4'te sunulan Fornell-Larcker matrisine göre, Kapsayıcılık, Katılım ve Güvenlik boyutları için AVE değerlerinin karekökleri (köşegendeki kalın yazılı değerlerle gösterilen), diğer faktörlerle olan korelasyon katsayılarından daha büyüktür. Fornell-Larcker kriteri boyutlar genelinde büyük ölçüde karşılanmış olsa da, büyük oranda sınırda kalan AVE değerlerinden kaynaklı olarak, Bir Arada Yaşama ve Güvenilirlik faktörleri arasındaki korelasyonda küçük bir sapma gözlemlenmiştir. Bununla birlikte, güncel metodolojik literatür, geleneksel Fornell-Larcker kriterinin yapısal eşitlik modellemesi (YEM) çerçevelerinde ayırt edici geçerliği belirlerken her zaman güvenilir sonuçlar vermeyebileceğini vurgulamaktadır, bu nedenle HTMT oranı birincil ölçüt olarak kullanılmalıdır (Henseler ve ark. 2015).

Tablo 5. Ayırt edici geçerlik için Heterotrait-Monotrait (HTMT) oran matrisi

Yapılar	1	2	3	4	5
1. Kapsayıcılık	-				
2. Katılım	.65	-			
3. Güvenlik	.33	.35	-		
4. Bir Arada Yaşama	.38	.38	.23	-	
5. Güvenilirlik	.09	.26	.56	.58	-

Tablodaki tüm HTMT değerleri .85 eşiğinin altındadır, bu durum ayırt edici geçerliğin sağlandığını göstermektedir.

Ayırt edici geçerliğin nihai kanıtı olarak incelenen HTMT matrisi (bkz. Tablo 5), faktörler arasındaki en yüksek oranın .65 olduğunu göstermektedir (Kapsayıcılık ve Katılım boyutları arasında gözlemlenmiştir). Elde edilen tüm değerler, literatürde yaygın olarak kabul gören katı .85 eşiğinin önemli ölçüde altında kalmaktadır. Bu güçlü bulgular, ölçeğin beş alt boyutunun kavramsal olarak birbirini tamamlayıcı nitelikte olmalarına rağmen, hem görgül hem de istatistiksel açıdan tamamen bağımsız yapılar oluşturduğunu kesin bir biçimde doğrulamaktadır.

Ölçüt Bağıntılı Geçerlik Bulguları

Yaşama Bağlılık Ölçeği (LAS-R) Türkçe formunun ölçüt bağıntılı geçerliğini değerlendirmek amacıyla, ölçeğin toplam puanı ile Sıkışmışlık Ölçeği ve Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği'nden elde edilen toplam puanlar arasındaki ilişkiler Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon analizi kullanılarak incelenmiştir. Bu araştırmanın temelini oluşturan teorik beklenti, yaşama bağlılıktaki (bir başka deyişle, sistemik aidiyet ve güvendeki) bozulmaların, bireyin sıkışmışlık hissiyle pozitif yönde ve psikolojik sağlamlığıyla ters (negatif) yönde ilişkili olacağını öne sürmektedir.

Tablo 6. Ölçüt bağıntılı geçerlik kapsamında değişkenler arası korelasyon matrisi

Değişkenler	1	2	3
1. Yaşama Bağlılık (LAS-R)	1.00		
2. Sıkışmışlık	.48**	1.00	
3. Psikolojik Sağlamlık	-.36**	-.43**	1.00

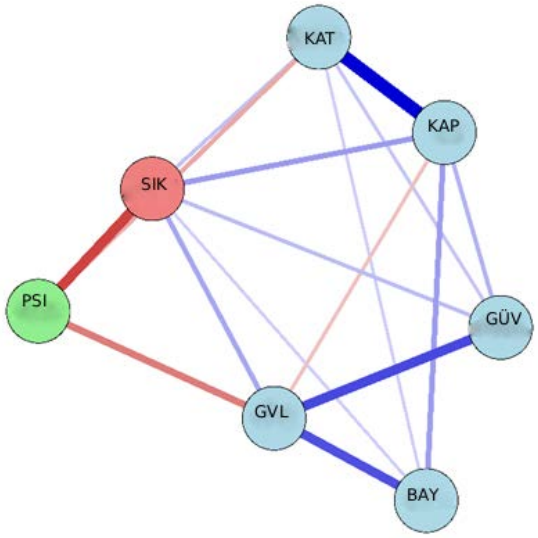
p < .001. *N* = 247. Yaşama Bağlılık Ölçeği'nden alınan yüksek puanlar bir bağlanma krizini (güvensizlik/aidiyetsizlik) temsil etmektedir.

Korelasyon analizi sonuçları (Tablo 6), Yaşama Bağlılık Ölçeği toplam puanı ile Sıkışmışlık Ölçeği puanları arasında orta düzeyde, pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğuna işaret etmektedir ($r = .48$, $p < .001$). Buna karşılık, Yaşama Bağlılık Ölçeği ile Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği arasında orta düzeyde, negatif ve anlamlı bir korelasyon gözlemlenmiştir ($r = -.36$, $p < .001$). Benzer şekilde ve teorik beklentilerle uyumlu olarak, Sıkışmışlık ile Psikolojik Sağlamlık arasında da anlamlı ve negatif bir ilişki tespit edilmiştir ($r = -.43$, $p < .001$).

Ağ Analizi

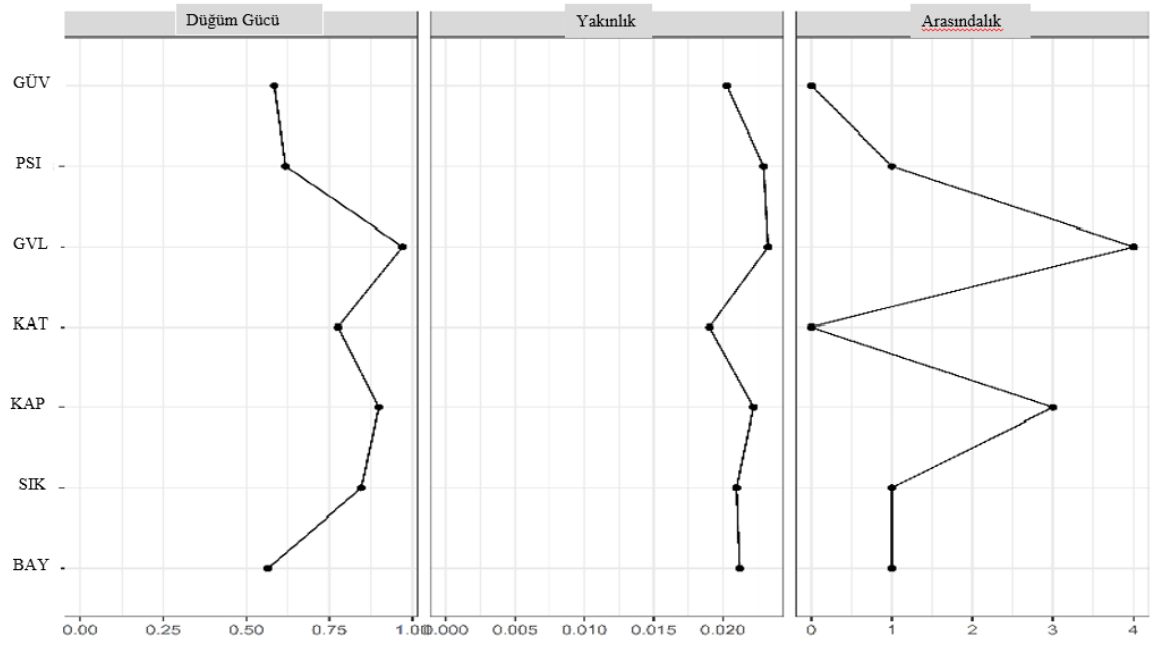
Değişkenler arasındaki karmaşık ve çok yönlü ilişkileri araştırmak ve aynı zamanda diğer tüm bağlantıların etkilerini kontrol etmek amacıyla yürütülen EBICglasso ağ analizinden elde edilen kısmi korelasyon ağırlıkları, Şekil 2'de sunulmaktadır. Ağ yapısının genel bir değerlendirmesi, Yaşama Bağlılık Ölçeği'nin (LAS-R) alt boyutlarının birbirleriyle pozitif ve görece sağlam ilişkiler kurduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle Kapsayıcılık ve Katılım arasındaki ilişki (.38) ile Güvenlik ve Güvenilirlik arasındaki ilişki (.28), ağ içindeki en belirgin kenarlar olarak öne çıkmaktadır.

Ölçüt geçerliği perspektifinden değerlendirildiğinde, ağ modeli teorik beklentilerle oldukça tutarlı bir örüntü sunmaktadır. Sıkışmışlık ile psikolojik sağlamlık arasında negatif bir kısmi korelasyonun varlığı (-.29), bu iki yapının ağ içerisinde ters (negatif) yönde ilişkili olduğunu göstermektedir. Ayrıca, Sıkışmışlık düğümü, Yaşama Bağlılık alt boyutlarıyla, özellikle Kapsayıcılık ve Güvenilirlik ile pozitif doğrudan kenarlar sergilemektedir. Bu bulgu, bireylerin sistemik kapsayıcılık ve güvenilirlik algılarındaki bir zayıflamanın, artan bir sıkışmışlık hissiyle pozitif yönde ilişkili olabileceğini düşündürmektedir. Benzer şekilde, Güvenilirlik boyutu ile psikolojik sağlamlık arasındaki negatif doğrudan kenar (-.20), bu boyutun nomolojik ağ içindeki anlamlı konumunu daha da desteklemektedir.



Şekil 2. Ağ yapısı

EBICglasso algoritması kullanılarak hesaplanan düzenlileştirilmiş kısmi korelasyon ağırlıkları. KAP: Kapsayıcılık, KAT: Katılım, GÜV: Güvenlik, BAY: Bir Arada Yaşama, GVL: Güvenilirlik, SIK: Sıkışmışlık, PSI: Psikolojik Sağlamlık. Değerlerin mutlak büyüklüğü ilişkinin gücünü göstermektedir.



Şekil 3. Merkezilik indeksleri

KAP: Kapsayıcılık, KAT: Katılım, GÜV: Güvenlik, BAY: Bir Arada Yaşama, GVL: Güvenilirlik, SIK: Sıkışmışlık, PSİ: Psikolojik Sağlamlık. Standartlaştırılmış (Z-skoru) merkezilik değerleri sunulmuştur.

Tahmin edilen ağın sağlamlığını ve tekrarlanabilirliğini değerlendirmek amacıyla, bootnet paketini (Epskamp ve ark. 2018) bünyesinde barındıran JASP yazılımı kullanılarak kararlılık analizleri yürütülmüştür. Bu süreçte, kenar ağırlığı doğruluğunu değerlendirmek için parametrik olmayan önyükleme uygulanırken, merkezilik indekslerinin kararlılığını incelemek için vaka çıkarma önyüklemesi kullanılmış ve her iki prosedür için 1.000 yineleme gerçekleştirilmiştir. Hem kenar ağırlığı hem de düğüm gücü için Korelasyon Kararlılığı katsayıları .36 olarak bulunmuştur. Bu değerler, kabul edilebilir kararlılık için yaygın olarak önerilen .25'lik minimum eşiğin üzerindedir. Buna göre, tahmin edilen ağ yapısı ve düğümlerin göreli önemi, örneklem değişkenliğine karşı yeterince kararlı ve güvenilir olarak değerlendirilebilir.

Ağ içindeki her bir değişkenin göreli konumunu ve diğer psikolojik yapılarla olan bağlantısal önemini incelemek amacıyla hesaplanan merkezilik indeksleri Şekil 3'te sunulmaktadır. Bulgular, Güvenilirlik alt boyutunun ağ içinde görece merkezi bir konum işgal ettiğini göstermektedir. Güvenilirlik düğümü, farklı metriklerde en yüksek standartlaştırılmış değerleri sergilemektedir: Diğer değişkenlerle olan doğrudan bağlantılarının toplam gücünü yansıtan Düğüm Gücü (1.34), düğümler arasında bir aracı olarak hareket etme eğilimini gösteren Arasındalık (1.70), ve diğer düğümlere yapısal yakınlığını ifade eden Yakınlık (1.22).

Kapsayıcılık boyutu da ağ içinde öne çıkan bir diğer yapı olarak belirmektedir. Tüm bunlar birlikte ele alındığında bu bulgular, güvenilirlik ve kapsayıcılık boyutlarının, genç yetişkinlerin psikolojik işlevselliğine ilişkin bu ağ yapısı içinde en belirgin ve bağlantısal açıdan en önemli düğümleri oluşturabileceğini düşündürmektedir. Spesifik olarak, bu iki boyutun hem yaşama bağlılığın diğer alt boyutlarıyla hem de sıkışmışlık ve psikolojik sağlamlık gibi değişkenlerle kurduğu ilişkiler, bu yapıların nomolojik ağ içinde anlamlı bir konuma sahip olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, bu bulguların kesitsel bir ağ yapısından elde edildiği kabul edilmelidir, merkezilik değerleri nedensel mekanizmalar olarak değil, değişkenlerin ağ içindeki göreli konumlarını ve ilişkiselliğini yansıtan göstergeler olarak yorumlanmalıdır.

Tartışma

Mevcut araştırma, bireyin çevresindeki dünyayı ve toplumsal düzeni ne ölçüde güvenli, anlamlı ve öngörülebilir bir bağlam olarak deneyimlediğini ölçen Yaşama Bağlılık Ölçeği'ni (LAS-R, Bertelsen ve Ozer 2024) Türk kültürüne uyarlamak ve psikometrik özelliklerini incelemek amacıyla yürütülmüştür. İki farklı örneklem grubu (genel yetişkinler ve genç yetişkinler) üzerinde yürütülen AFA ve DFA sonucunda, 14 madde ve beş alt boyuttan (Kapsayıcılık, Katılım, Güvenlik, Bir Arada Yaşama ve Güvenilirlik) oluşan Türkçe versiyonun, yüksek düzeyde geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu doğrulanmıştır. Elde edilen bulgular, yaşama bağlılığın Türk kültüründe çok boyutlu bir yapı olarak korunmakla birlikte, hedef kültürün sosyo-psikolojik dinamiklerine bağlı olarak kendine özgü kavramsal bir örüntü sergilediğini göstermektedir.

Ölçeğin yapı geçerliği bağlamında en dikkat çekici bulgu, Kuzey Avrupa (Danimarka) ve ABD örneklemlerinde başlangıçta yedi faktörlü olarak kavramsallaştırılan yapının, Türkiye örnekleminde daha sade beş faktörlü bir modele dönüşmesidir. İlk olarak, orijinal geliştiricilerin (Bertelsen ve Ozer 2024) de ilk çalışmalarında (Çalışma 1) beş faktörlü bir yapıya ulaşmış olmaları, bu psikolojik yapının kültürlerarası farklılıklara karşı duyarlı olduğunu düşündürmektedir. Türkiye örnekleminden elde edilen AFA bulgularında, "Güvenlik" ve "Katılım" temalarının tamamen bağımsız yapılara ayrışmak yerine daha iç içe geçmiş bir örüntü sergilemesi, kolektivist özelliklerin ve karşılıklı bağımlılığın daha belirgin olduğu Türk kültüründeki sosyal ilişkisellik algısıyla açıklanabilir (Kağıtçıbaşı 2005). Dahası, AFA aşamasında bazı maddelerin çıkarılması yalnızca istatistiksel bir indirgeme değil, aynı zamanda gerekli bir kültürel damıtma işlemi olmuştur. Batı örneklemlerinde başlangıçta kurumsal güvenin yüksek düzeyde bireyselleştirilmiş sınırlarını ölçen maddeler, kolektivist ilişkisellik ile bireysel özerklik arasında dinamik bir geçişle karakterize edilen Türkiye örnekleminde kavramsal bir örtüşme sergilemiştir (Kağıtçıbaşı 2017). Bu maddelerin çıkarılması, uyumsuz maddelerin modele zorlanması yerine ölçeğin hedef kitlede kültürel bir karşılık bulmasını sağlamıştır.

Ayrıca, DFA aşamasında "kâğıt üzerinde fırsat eşitliği"ni vurgulayan M10 maddesinin, orijinalindeki gibi "Kapsayıcılık" boyutu yerine istatistiksel olarak doğrudan "Güvenilirlik" boyutu altında kümelenmesi nedeniyle çıkarılması, metodolojik bir sınırlılıktan ziyade kültürel bir bulgu olarak yorumlanmalıdır. Bu durum, Türkiye'deki genç yetişkinlerin fırsat eşitsizliğini yapısal bir entegrasyon sorunu olarak değil, doğrudan sistemik öngörülemezlikten ve "kuralların işlememesi" olgusundan kaynaklanan bir "güvenilirlik"

krizi olarak algıladıklarını göstermektedir. Bu bağlamda, uyarlanan 14 maddelik ve beş faktörlü nihai yapının, hem mükemmel istatistiksel uyum indeksleri (CFI = .97, RMSEA = .03) aracılığıyla yapı geçerliğini kanıtladığı hem de hedef kültürün sosyolojik gerçekliğiyle bütünleşik bir şekilde örtüştüğü ifade edilebilir.

Yakınsak geçerliğe ilişkin olarak, bazı AVE değerleri geleneksel .50 eşiğinin biraz altında kalmış olsa da, toplumsal güvenin çok boyutlu ve karmaşık doğası doğal olarak daha geniş bir madde düzeyinde varyans ortaya çıkarmaktadır. Sosyal bilimlerdeki metodolojik standartlarla tutarlı olarak (Fornell ve Larcker 1981, Hair ve ark. 2014), Bileşik Güvenirlik (McDonald's Omega) değerlerinin kabul edilebilir .60 eşiğini tutarlı bir şekilde aşması nedeniyle bu boyutların yakınsak geçerliği teorik ve istatistiksel açıdan sağlam kabul edilmiştir. Dahası, ölçeğin yakınsak ve ayırt edici geçerliğine ilişkin bulgular, beş alt boyutun (HTMT < .85) kavramsal olarak birbirini tamamlayıcı olmalarına rağmen, görgül (ampirik) ve istatistiksel olarak bağımsız yapılar olduğunu doğrulamıştır. Ölçüt bağıntılı geçerlik bulguları, araştırmanın teorik çerçevesini güçlü bir şekilde desteklemektedir. Analiz sonuçları, yaşama bağlılıktaki bozulmaların (sistemik aidiyetsizlik ve bağlanma krizlerine işaret eden yüksek puanlarla yansıtılan), bireyin sıkışmışlık hissiyle (r = .48) pozitif yönde ilişkili olduğunu, psikolojik sağlamlık düzeyiyle (r = -.36) ise ters (negatif) yönde ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Bu bulgu, Antonovsky'nin (1987) salutojenik yaklaşımında vurgulanan temel öncülle örtüşmektedir: Dünyayı "kavranabilir ve yönetilebilir bir yer" olarak algılama kapasitesi kaybolduğunda, bireyin stres faktörleri karşısında toparlanma yeteneği (psikolojik sağlamlığı) de sekteye uğramaktadır. Erikson (1968) ve Bowlby'nin (1969) teorik merceklerinden değerlendirildiğinde, sosyal dünyaya ve sisteme yönelik temel güven duygusunun zedelenmesinin, genç yetişkinler arasında bir "sıkışmışlık" algısını potansiyel olarak tetikleyerek ruh sağlığı için bir risk oluşturduğu görülmektedir.

Düzenlileştirilmiş kısmi korelasyon ağı analizinden elde edilen bulgular, değişkenler arasındaki yapısal ilişkileri göstermiştir. Merkezilik indeksleri, genç yetişkinlerin psikolojik işlevselliği içinde "Güvenilirlik" ve "Kapsayıcılık" boyutlarının en merkezi düğümler olarak öne çıktığını belirtmiştir. Dikkat çekici bir biçimde, Sıkışmışlık düğümü hem Kapsayıcılık hem de Güvenilirlik boyutlarıyla doğrudan pozitif ilişkiler sergilemiştir. Bu durum, potansiyel olarak sosyal izolasyon veya ekonomik belirsizlikler gibi faktörler nedeniyle sistemi adaletsiz, kapsayıcı olmayan ve güvenilmez olarak algılamanın, bireyin psikolojik sıkışmışlık hissiyle yakından bağlantılı olduğunu düşündürmektedir (Holt-Lunstad 2024). Dahası, psikolojik sağlamlık ile Güvenilirlik arasında gözlemlenen doğrudan negatif kenar, toplumsal sisteme duyulan güvenin bireysel psikolojik sağlamlık kapasitesi için koruyucu bir faktör olarak işlev görebileceğine işaret etmektedir.

Klinik bir perspektiften bakıldığında, mevcut ağ bulguları, anomi veya sıkışmışlık deneyimleyen genç yetişkinlere yönelik terapötik müdahalelerin özellikle Güvenilirlik ve Kapsayıcılık algılarına odaklanmaktan fayda sağlayabileceğini düşündürmektedir. Bireylerin toplumsal sistemlere olan güvenini güçlendirmek ve sistemik kapsayıcılık (aidiyet) hissini desteklemek, sıkışmışlık duygularını azaltmak ve psikolojik sağlamlığı artırmak için önemli klinik yollar oluşturabilir.

Mevcut çalışmanın bulgularını yorumlarken, araştırmacıların ve uygulayıcıların bazı metodolojik sınırlılıkları göz önünde bulundurmaları gerekmektedir. Bu çalışmada yer alan tarama modelimizin kesitsel doğası, Yaşama Bağlılık Ölçeği alt boyutları, sıkışmışlık hissi ve psikolojik sağlamlık değişkenleri arasındaki ilişkilere dair kesin nedensel çıkarımlar yapabilmemizi kısıtlamaktadır. Spesifik olarak, EBICglasso algoritması kullanılarak yürütülen Düzenlileştirilmiş Kısmi Korelasyon Ağı analizinden elde edilen merkezilik ve kenar ağırlığı bulguları, nedensel bir mekanizmadan ziyade eş zamanlı ilişkisel bir örüntüyü yansıtmaktadır. Bir diğer metodolojik sınırlılık, her ikisi de ideal eşik değerlerinin biraz altında kalan Bir Arada Yaşama ve Güvenilirlik alt boyutları için elde edilen AVE ve McDonald's Omega değerleriyle ilgilidir. Toplumsal güven gibi karmaşık sosyal bilim yapılarının değerlendirilmesinde belirli bir düzeyde madde bazlı varyans bekleniyor olsa da, bu iki boyutta gözlemlenen görece düşük iç tutarlık, psikometrik sağlamlıklarının bir miktar sınırlı olduğuna işaret etmektedir. Bu nedenle, gelecekteki kültürlerarası araştırmalar, iç tutarlılıklarını güçlendirmek amacıyla bu boyutlar içindeki maddeleri yeniden gözden geçirmekten veya kültüre duyarlı yeni maddeler geliştirmekten fayda sağlayabilir.

İkinci olarak, mevcut çalışmada kullanılan veriler, kolayda örnekleme ve öz bildirim ölçümleri kullanılarak çevrimiçi bir format aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma süreci boyunca çeşitli önlemler alınmış olmasına rağmen, olasılığa dayalı olmayan bu örnekleme yaklaşımı örneklemin temsil gücünü sınırlayabilir. Buna ek

olarak, çevrimiçi bir öz bildirim deseninin kullanılması, başta ortak yöntem varyansı ve sosyal arzu edilebilirlik yanlılığı olmak üzere belirli metodolojik riskleri beraberinde getirebilir. Üçüncü bir sınırlılık ise örneklem bileşimi ile ilgilidir, DFA ve ölçüt geçerliği analizleri, büyük ölçüde homojen bir gelişimsel evreyi temsil eden bir genç yetişkin grubu (18-25 yaş) üzerinde yürütülmüştür. Elde edilen psikometrik kanıtlar bu spesifik yaş grubu için oldukça güçlü olsa da, modelin diğer gelişimsel dönemlere doğrudan genellenebilirliği sınırlıdır.

Ölçeğin dilsel ve anlamsal eşdeğerliğini sağlamak için standart çeviri-geri çeviri protokolleri, uzman panel incelemeleri ve pilot çalışmalar yürütülmüş olsa da (Brislin 1970), iki dilli bir örneklem kullanılarak nicel bir dilsel eşdeğerlik testi gerçekleştirilmemiştir. Gelecekteki kültürlerarası geçerleme çalışmaları, LAS-R formlarının çeviri eşdeğerliğini istatistiksel olarak doğrulamak üzere iki dilli örneklemleri araştırmaya dahil edebilir.

Sonuç

Bu çalışma, Yaşama Bağlılık Ölçeği'nin 14 madde ve beş boyutlu yapıya sahip Türkçe versiyonunun geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu ortaya koymuştur. Psikolojik danışmanlar, ruh sağlığı uzmanları ve araştırmacılar bu ölçeği, sosyal izolasyon, aidiyet zorlukları, anomi ve genel psikolojik iyi oluşla ilişkili süreçleri değerlendirmek amacıyla kullanabilirler. LAS-R, Türk kültürel bağlamı içerisinde sistemik güvenin ve toplumsal bağlılığın çok boyutlu doğasını yansıtarak, hem görgül (ampirik) araştırmalar hem de klinik uygulamalar için yararlı bir çerçeve sunmaktadır.

Belirtilen sınırlılıklar ışığında, gelecekteki araştırmalar için çeşitli teorik ve metodolojik öneriler sunulabilir. Yaşama bağlılığın gelişimsel yörüngesini ve değişkenler arasındaki ilişkilerin yönünü daha net bir biçimde incelemek amacıyla, özellikle kimlik inşasının ve toplumsal aidiyetin kritik olduğu ergenlik gibi dönemleri kapsayan boylamsal araştırma desenlerinin kullanılması literatüre önemli katkılar sağlayacaktır. Ayrıca, ölçme aracının psikometrik kararlılığının daha kapsamlı bir biçimde değerlendirilebilmesi için gelecekteki çalışmalar, erken ergenlik ve geç yetişkinlik gibi farklı gelişimsel dönemlerin yanı sıra çeşitli sosyoekonomik gruplar genelinde ölçme değişmezliğini incelemelidir.

Yapının nomolojik ağını daha kapsamlı bir şekilde haritalandırmak amacıyla, genç yetişkinlerde yaşama bağlılığın yalnızlık ve tek başınalık gibi yakından ilişkili psikososyal yapılarla birlikte test edilmesi, ayırt edici ve yakınsak geçerlik için ek kanıtlar sunacaktır. Son olarak, değişkenler arasındaki karmaşık etkileşimleri aydınlatmak amacıyla, araştırmacıların yaşama bağlılık alt boyutlarının (özellikle ağ analizinde merkezi olarak öne çıkan Kapsayıcılık ve Güvenilirlik boyutlarının) psikolojik dışlanma ile iyi oluş arasındaki köprü rolünü incelemek üzere yapısal eşitlik modellemesine (YEM) dayalı ardışık aracılık analizleri tasarlamaları önerilmektedir.

Kaynaklar

Antonovsky A (1987) Unraveling The Mystery Of Health: How People Manage Stress And Stay Well. San Francisco, Jossey-Bass.

Ayçiçeği-Dinn A, Caldwell-Harris CL (2011) Individualism–collectivism among Americans, Turks and Turkish immigrants to the U.S. Int J Intercult Relat, 35:9-16.

Baumeister RF, Leary MR (1995) The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. Psychol Bull, 117:497-529.

Beaton DE, Bombardier C, Guillemin F, Ferraz MB (2000) Guidelines for the process of cross-cultural adaptation of self-report measures. Spine, 25:3186-3191.

Bertelsen P, Ozer S (2024) The Life Attachment Scale (LAS-R). Scand J Psychol, 65:1086-1100.

Bowlby J (1969) Attachment And Loss: Vol. 1. Attachment. London, Hogarth Press.

Bowlby J (1982) Attachment And Loss: Vol. 1. Attachment (2nd Ed.). New York, Basic Books.

Brislin RW (1970) Back-translation for cross-cultural research. J Cross Cult Psychol, 1:185-216.

Cacioppo JT, Hawkley LC (2009) Perceived social isolation and cognition. Trends Cogn Sci, 13:447-454.

Chopik WJ, Weidmann R, Oh J (2024) Attachment security and how to get it. Soc Personal Psychol Compass, 18:e12808.

Costello AB, Osborne JW (2005) Best practices in exploratory factor analysis: Four recommendations for getting the most from your analysis. Pract Assess Res Eval, 10:7.

Creswell JW, Creswell JD (2018) Research Design: Qualitative, Quantitative, And Mixed Methods Approaches (5th Ed.). Thousand Oaks, CA, Sage.

De Beurs D, Cleare S, Wetherall K, Eschle-Byrne S, Ferguson E, O'connor DB et al. (2020) Entrapment and suicide risk: The development of the 4-item Entrapment Scale Short-Form (E-SF). Psychiatry Res, 284:112765.

DeVellis RF, Thorpe CT (2021) Scale Development: Theory And Applications. Thousand Oaks, SAGE Publications.

Diener E, Emmons RA, Larsen RJ, Griffin S (1985) The Satisfaction With Life Scale. J Pers Assess, 49:71-75.

Doğan T (2015) Kısa psikolojik sağlamlık ölçeği'nin Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. J Happiness Well-Being, 3:93-102.

Donaldson SI, van Zyl LE, Donaldson SI (2022) PERMA+ 4: A framework for work-related wellbeing, performance and positive organizational psychology 2.0. Front Psychol, 12:817244.

Eisinga R, Grotenhuis MT, Pelzer B (2013) The reliability of a two-item scale: Pearson, Cronbach, or Spearman-Brown?. Int J Public Health, 58:637-642.

Erikson EH (1968) Identity Youth And Crisis (No. 7). New York, WW Norton.

Epskamp S, Borsboom D, Fried EI (2018) Estimating psychological networks and their accuracy: A tutorial paper. Behav Res Methods, 50:195-212.

Fabrigar LR, Wegener DT, MacCallum, RC, Strahan EJ (1999) Evaluating the use of exploratory factor analysis in psychological research. Psychol Methods, 4:272-299.

Fornell C, Larcker DF (1981) Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. J Mark Res, 18:39-50.

Haim-Litevsky D, Komemi R, Lipskaya-Velikovsky L (2023) Sense of belonging, meaningful daily life participation, and well-being: Integrated investigation. Int J Environ Res Public Health, 20:4121.

Hair JF, Black WC, Babin BJ, Anderson RE (2014) Multivariate Data Analysis (7th Ed.). Upper Saddle River, Pearson Education.

Hair JF, Black WC, Babin BJ, Anderson RE (2019) Multivariate Data Analysis (8th Ed.). Boston, Cengage.

Hambleton RK (2005) Issues, designs, and technical guidelines for adapting tests into multiple languages and cultures. In Adapting Educational And Psychological Tests For Cross-Cultural Assessment (Eds RK Hambleton, PF Merenda, CD Spielberger):3-38. Mahwah, NJ, Lawrence Erlbaum.

Haslam SA, Jetten J, Postmes T, Haslam C (2009) Social identity, health and well-being: An emerging agenda for applied psychology. Appl Psychol, 58:1-23.

Henseler J, Ringle CM, Sarstedt M (2015) A new criterion for assessing discriminant validity in variance-based structural equation modeling. J Acad Mark Sci, 43:115-135.

Holt-Lunstad J (2024) Social connection as a critical factor for mental and physical health: Evidence, trends, challenges, and future implications. World Psychiatry, 23:312-332.

Hu LT, Bentler PM (1999) Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. Struct Equ Modeling, 6:1-55.

Kağıtçıbaşı Ç (2005) Autonomy and relatedness in cultural context: Implications for self and family. J Cross Cult Psychol, 36:403-422.

Kağıtçıbaşı Ç (2017) Family, Self, And Human Development Across Cultures: Theory And Applications (2nd Ed.). New York, Routledge.

Karasar N (2018) Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler (33. Baskı). Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık.

Kline RB (2015) Principles And Practice Of Structural Equation Modeling (4th Ed.). New York, Guilford Press.

Kyriazos TA (2018) Applied psychometrics: Sample size and sample power considerations in factor analysis (EFA, CFA) and SEM in general. Psychology, 9:2207-2230.

MacCallum RC, Browne MW, Sugawara HM (1996) Power analysis and determination of sample size for covariance structure modeling. Psychol Methods, 1:130-149.

Nunnally JC (1978) Psychometric Theory (2nd Ed.). New York, McGraw-Hill.

Ozer S, Obaidi M, Schwartz SJ (2023) Radicalized identity styles: Investigating sociocultural challenges, identity styles, and extremism. Self Identity, 22:507-532.

Seligman ME (2011) Flourish: A Visionary New Understanding Of Happiness And Well-Being. New York, Simon and Schuster.

Schore AN (2003) Affect Regulation And The Repair Of The Self. New York, WW Norton.

Shahnaz I, Karim AKMR (2014) The impact of Internet addiction on life satisfaction and life engagement in young adults. Universal Journal of Psychology, 2:273-284.

Smith BW, Dalen J, Wiggins K, Tooley E, Christopher P, Bernard J (2008) The brief resilience scale: Assessing the ability to bounce back. Int J Behav Med, 15:194-200.

Song J, Corcoran J, Zahnow R (2025) The resettlement journey: Understanding the role of social connectedness on well-being and life satisfaction among (im)migrants and refugees: A systematic review. J Racial Ethn Health Disparities, 12:2128-2144.

Steger MF, Frazier P, Oishi S, Kaler M (2006) The meaning in life questionnaire: Assessing the presence of and search for meaning in life. J Couns Psychol, 53:80-93.

Tabachnick BG, Fidell LS (2013) Using Multivariate Statistics (6th Ed.). Boston, Pearson.

Thoits PA (2011) Mechanisms linking social ties and support to physical and mental health. J Health Soc Behav, 52:145-161.

Türk N, Yasdiman MB, Kaya A (2024) Defeat, entrapment and suicidal ideation in a Turkish community sample of young adults: An examination of the Integrated Motivational-Volitional (IMV) model of suicidal behaviour. Int Rev Psychiatry, 36:326-339.

Worthington RL, Whittaker TA (2006) Scale development research: A content analysis and recommendations for best practices. Couns Psychol, 34:806-838.

Yong AG, Pearce S (2013) A beginner's guide to factor analysis: Focusing on exploratory factor analysis. Tutor Quant Methods Psychol, 9:79-94.

Yazarların Katkıları: Çalışmaya önemli bir bilimsel katkı sağlandığı ve makalenin hazırlanmasında veya gözden geçirilmesinde yardımcı olunduğu tüm yazar(lar) tarafından beyan edilmiştir.
Danışman Değerlendirmesi: Dış bağımsız
Etik Onay: Bu çalışma için Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulundan 10.12.2024 tarihli ve 20/1-52 sayılı etik onayı alınmıştır. Katılımcılar çalışmaya katılmadan önce aydınlatılmış onam vermişlerdir.
Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması bildirilmemiştir.
Finansal Destek: Bu çalışma için finansal destek alındığı beyan edilmemiştir.

Authors Contributions: The author(s) have declared that they have made a significant scientific contribution to the study and have assisted in the preparation or revision of the manuscript
Peer-review: Externally peer-reviewed.
Ethical Approval: Ethical approval for this study was obtained from the Tokat Gaziosmanpaşa University Ethics Committee for Research in the Social and Human Sciences pursuant to date 10.12.2024 and number 20/1-52. Participants provided informed consent prior to participating in the study.
Conflict of Interest: No conflict of interest was declared.
Financial Disclosure: No financial support was declared for this study.

Ek 1. Yaşam Bağlılığı Ölçeği (LAS-R)

Yönerge

Aşağıdaki maddelerde çeşitli yaşam durumlarına ve toplumsal yapıya ilişkin ifadeler yer almaktadır.

Lütfen her bir ifadeyi dikkatlice okuyunuz ve size ne kadar uygun olduğunu sağ taraftaki derecelendirmeyi kullanarak (1 = Kesinlikle katılmıyorum, 5 = Kesinlikle katılıyorum) belirtiniz.

Doğru veya yanlış cevap yoktur.

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyrum	Kesinlikle katılıyorum
1. Çoğu insan yalnızca kendi gibi olanların ve yakın ilişki içinde olduğu kişilerin iyilik halini ve ihtiyaçlarını önemser, diğerlerini kendi kaderlerine terk eder.	1	2	3	4	5
2. Çoğu insan, sahip olduğu olanakları toplumu geliştirmek için kullanma eğiliminde değildir.	1	2	3	4	5
3. İnsanlar yalnızca ya mecbur kaldığı için ya da kişisel çıkarları için işbirliği yapar.	1	2	3	4	5
4. Gerçek dünyada her şey belirsizdir ve geleceğe dair kesin planlar yapmak genellikle zordur.	1	2	3	4	5
5. Kişi şimdiki hayatından memnun olsa bile, gelecekte bunu sürdürebileceğinin garantisi yoktur.	1	2	3	4	5
6. İklim felaketi, doğal afet veya salgın hastalıkların yaşam kalitemi düşüreceğinden sürekli endişe duyuyorum.	1	2	3	4	5
7. Suç veya şiddet mağduru olma riski beni sürekli strese sokuyor.	1	2	3	4	5
8. Günlük hayatta bile adaletsizliğe, baskıya veya ayrımcılığa karşı güvende ve korunmuş hissetmek mümkün değil.	1	2	3	4	5
9. Herkesin eşit fırsata sahip olduğu söyleniyor ama ben öyle düşünmüyorum, gerçekte bazı insanlar diğerlerinden daha avantajlı konumda.	1	2	3	4	5
11. Genel olarak kendimi içinde bulunduğum topluma ve sosyal çevreme karşı yalnız ve kabul görmemiş hissediyorum.	1	2	3	4	5
12. Genel olarak, içinde olmak istediğim topluluklar tarafından değerli görülmüyorum.	1	2	3	4	5
13. Genel olarak, benim için önemli olan konular söz konusu olduğunda toplumda veya kendi çevremde söz sahibi değilim.	1	2	3	4	5
14. Yaşadığım çevrede ya da toplumda katılabileceğim herhangi bir ortak proje ya da faaliyet görmüyorum.	1	2	3	4	5
15. Yaşadığım çevrede ya da toplumdaki mevcut projelere veya faaliyetlere katkıda bulunmak için kendi başıma herhangi bir yol bulamıyorum.	1	2	3	4	5

Puanlama

Bu ölçek 14 maddeden oluşmakta ve 5'li likert şeklindedir.

Ters madde: Bulunmamaktadır. Ölçek maddeleri olumsuz durumları (güvensizlik ve aidiyetsizlik) yansıtacak şekilde ifade edildiğinden, hiçbir madde için ters kodlama yapılmasına gerek yoktur.

Alt boyutlar: Bu ölçek beş alt boyuttan oluşur. Maddelere dair her bir alt boyut şu şekildedir (14 maddelik son hali üzerinden belirtilmektedir):

1. Birliktelik: Maddeler 1, 2 ve 3.
2. Güvenilirlik: Maddeler 4, 5, 8 ve 9.
3. Güvenlik: Maddeler 6 ve 7.
4. Kapsayıcılık: Maddeler 10, 11 ve 12.
5. Katılım: Maddeler 13 ve 14.

Toplam Puan: Ölçekten alınan yüksek puanlar; yaşama bağlılıkta artan güvensizliği, sistemik aidiyetsizlik sorunlarını ve belirgin bir bağlanma krizini göstermektedir.